

BISERICA SI SCOALA

REVISTA BISERICESCA, SCOLARA, LITERARA SI ECONOMICA.

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 Lei
Pe jumătate de an . . . 50 Lei

Apare odată în săptămână: Duminica.

REDACTIA SI ADMINISTRATIA:
Arad, Strada Eminescu N-rul 18.
Telefon pentru oraș și județ: 266.

Luminătorul trupului.

Mateiu 6, 22-23.

Este ochiul?... Da înțelegem. Prin ochi se face lumină în trupul nostru, precum se face în casă prin fereastră. Ochiul primește dinafară tot ce trece pe dinaintea sa, toate le oglindește în trup și trupul se luminează. Înțelegem dar, că luminătorul trupului este ochiul.

Când ne gândim însă mai bine, mai înțelegem, că pentru a vedea, nu e de ajuns ochiul singur, precum nici unei case nu-i e de ajuns să aibă fereastră, spre a fi luminată. Inchipuiți-vă nopțile negre de întunecate, când ne punem mâna înaintea ochilor și oricum ne-am sili ochii, nu putem să ne vedem mâna. Prin urmare nu sunt de ajuns ochii. Ne mai lipsește ceva, anume lumina: a soarelui, a lunii, a unui felinar, înfățișat orice lumină, prin care e ajutat ochiul.

Ne lipsește lumina și lumină dorește toată firea dela om până la dobitoac și până la cel din urmă fir de iarbă, pentru că firea prin lumină și din lumină viețuiește. Plantele puse în pivnițe îngălbinesc, înnegresc, se zârnesc, pentru că nu au lumină. Poți să le pui la rădăcină pământul cel mai bun și umezeala cea mai măsurată, că tot nu vor mai avea viață. Cele din umbra pereților se îndreaptă spre cea dintâiu deschizătură și trec prin ea, să iasă la lumină. Frunzele tuturor plantelor sunt cu fața către soare, ca lumina să pătrundă în ele și prin ele în planta întreagă.

Animalele au trebuință tot așa de mare de lumină, cași plantele. Economii știu bine, că grajdurile întunecoase îmbolnăvesc animalele.

Dacă plantele și animalele doresc și iubesc lumina, apoi omul o dorește cu atât mai vârtos. Copiii de leagăn iubesc lumina, cași când ar simți, ca ea le susține viața. Ziua sunt tot cu ochii la fereastră, pentru că e luminoasă. Se joacă cu razele de soare, cași când ar vrea să le prindă. Seara nu-și mai

întorc privirea dela lampă. Noaptea, de se trezesc în întuneric, încep să plângă și trebuie să fi simțit oricare mamă, că micuțul plânge de o frică neînțeleasă, de frica întunericului. Fă lumină în casă și copilul nu va mai plânge, ci va zâmbi și va râde de bucuria luminii. — Cel cari aveți obiceiul să citiți viețile marilor bărbați, veți ști, că mulți din ei nu puteau suferi, — iar alții aveau adevărată groază de întuneric.

Firea întreagă dorește lumina și cum n'am dori-o noi, oamenii, cari înțelegem, că ochiul nostru numai cu ajutorul luminei poate să fie luminătorul trupului. Chiar și mai mult. Medicii spun, că razele soarelui pătrund în corp și prin suprafața pielii și parecă se așează și pe cea mai mărunță particică de sânge, distruge răul din ea și o umple de lumină. Particica de sânge grăbește apoi în întunericul părților dinlăuntru, ca să ducă lumina și în acel întuneric, ca întreg trupul să fie luminat.

Așa spun medicii, iar noi simțim, că cele ce trec pe dinaintea ochilor noștri, prin ochi intră în noi și în lăuntru nostru se închiagă și formează chipuri și icoane. Icoanele nu mai sunt în ochi, ci în adâncul nostru, în suflet. Ele luminează în noi și dacă închidem ochii, ba chiar mai limpede decât vedeam în trecut numai ca prin ceață cu ochii deschiși. În icoanele acestea se contopesc nu numai cele văzute, ci și cele auzite, pipăite, simțite și lucrute de noi, se contopește fiecare vorbă a noastră și fiecare gând. Icoanele sunt vii, ele cresc și pe zi ce trece tot mai limpede ni-se par, îndeosebi când închidem ochii, ca să nu vedem cele dinafară și să putem privi nestânjiniți în lăuntru nostru.

Observăm atunci, că adevăratul luminător al trupului este sufletul, pentru că din cele văzute de ochi, sufletul face icoană vie și nepieritoare, o lume nouă face sufletul în ființa noastră și lumea aceasta o vedem la duhovnicească lumină a sufletului, iar icoana cea vie, întocmită în lăuntru nostru de suflet, este

Însă conștiința noastră. Atunci observăm, că luminătorul care luminează trupul, este sufletul, iar lumina e conștiința.

Acest luminător luminează din lăuntru în afară. Îți trimite tainicile sale raze în fiecare parte a corpului, în fiecare mădular, în fiecare părticică de sânge. E ca o poruncă și ca un curent, ce pune în mișcare ordonată membrele, ori le oprește în mișcarea lor.

Precum pictorii pun pe pânză și formează din colorile moarte un chip grăitor, tot așa sufletul formează din lucrurile moarte conștiința vie a omului. Precum fiecare pictor pictează în felul său tablouri frumoase, sau urite, plăcute sau scârboase, înălțătoare sau deprimătoare, sfinte sau păcătoase, morale sau imorale, tot așa și sufletul formează conștiința — fiecare în felul său: dacă e sănătos, curat, fără de patimi, atunci și conștiința va fi sănătoasă și curată, va fi luminoasă, iar dacă sufletul e bolnav, dacă e robul păcatelor, atunci și conștiința va fi bolnăvicioasă, întunecată, murdară și păcătoasă.

Așa zice Domnul: *Luminătorul trupului este ochiul. Deci, de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat; iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat*...

*

Precum însă nu e de ajuns, ca o casă să aibă fereastră, precum nu e de ajuns, ca noi să să avem ochi, ci mai lipsește lumina din afară, tot așa nu e de ajuns să avem suflet, ci ne mai trebuie și pentru suflet o lumină, dar nu o lumină materială, ci duhovnicească, precum și sufletul duhovnicesc este. Luminile — și cele materiale și cele duhovnicești, sunt de multe feluri. Și lampa de petrol și cea electrică și felinarul și luminarea de ceară dau lumină, dar singur soarele are puterea să dea plantelor, animalelor și oamenilor viață, pentru că soarele este orânduit să fie izvorul de lumină materială și susținătorul vieții vegetale și animalice. De altă parte, cărțile de școală, cărțile marilor și micilor învățați, foile și revistele, învățăturile și gândurile dascălilor noștri și altele la fel sunt tot atâtea lumini duhovnicești, dar acestea încă nu dau viață. Sunt bune, frumoase și trebuincioase unele, dar sufletul dorește lumina dătătoare de viață a Soarelui dreptății, despre care se spune în cântările sfinte noastre biserici: „În locul stălpului de foc a răsărit Soarele dreptății” și care este Mântuitorul sufletelor noastre, Domnul Isus Hristos.

Și încă ceva. Precum becul electric trebuie să fie în neîntreruptă legătură cu izvorul

său de lumină, anume cu uzina electrică, tot așa și sufletul trebuie să fie în necurmată legătură cu al său izvor de lumină cu Isus Hristos.

O osebire să observăm însă. Becul electric din ceas în ceas se uzează, pierde din putere. Curentul electric îi slăbește puterea firilor, becul înnegrește și tot mai slabă lumină dă. Într-o bună zi trebuie să-l schimbi cu altul nou. — Lumina lui Hristos însă, care luminează în sufletele noastre printr'un tainic curent, tot mai multă putere dă sufletului, zi de zi și clipă de clipă îl face mai luminos, tot mai mult ne curățește sufletul și ne primenește conștiința făcând astfel și în trupul nostru tot mai multă lumină.

Astfel înțelegem cuvintele Domnului: „Luminătorul trupului este ochiul”. Da, ochiul, pentru că, precum am zis, prin ochiu văd. Ochiul însă are trebuință de lumină materială. E bună și lumina de felinar și altele la fel, dar singur soarele poate să deie ochiului trupesc lumină îndestulătoare. El dă și căldură, dă sănătate și susține viața. Folosiți-vă de această lumină a soarelui. Lăsați să pătrundă prin fiecare părticică a trupului vostru, ca să vă curățească sângele de microbi, să se primenească fiecare celulă a trupului vostru. Însemnați-vă, că soarele cu razele sale e un medicament și încă cel mai bun medicament.

Să nu uitați însă, că adevăratul luminător al trupului este sufletul și el răspândește lumina sa duhovnicească din lăuntru în afară. Lumina sufletului, dacă e cu adevărat lumină e împreună lucrătoare cu razele de soare: omoară microbii patimilor, curățește murdăria păcatelor și primenește conștiința.

Fără lumina sufletului, fără lumina lui Hristos va fi zadarnică orice încercare să păstreze sănătatea trupului. Nici gimnastica, nici sportul, nici baia de apă sau de soare, nici toate farmaciile din lume nu vor putea să vă însănătoșeze. Întunericul sufletului va zădărnici știința celor mai vestiți medici și toate medicamentele din lumea materială. Patimile deslănțuite vor pierde în întuneric și murdăria lor atât sufletul cât și trupul vostru.

Scălțați-vă trupurile în razele soarelui de a cărui lumină se bucură tot pământul și scălțați-vă mai ales sufletul în razele Soarelui celui fără de început și fără de apus, de care se bucură cerul și pământul deopotrivă.

Atunci ochiul tău va fi sănătos, sufletul va fi curat, trupul tău va fi sănătos și întreaga ta ființă va fi pătrunsă de o lumină dătătoare de viață.

F. Codreanu.

Evangelizarea sufletelor

Vizitație canonică în protopopiatul B. Comloș.

Precum am arătat în numărul trecut al acestei reviste, după sfințirea bisericii din Igrîș săvârșită în 13 Mai a. c. în aceeași zi după masă la oarele 5^{1/2} P. S. Sa părintele Episcop și suita sa, a luat drumul spre Sarafola, a altă comună fruntașe din Torontal. La hotarul comunei am fost întâmpinați de locuitorii acestei comune îmbrăcați în pitorescul nostru port bănățenesc, conduși de bravul țaran și om de omenie Mitru Baldu.

Cuvântul de bineventare îl rostește Ioan Cica președintele comitetului parohial. După răspunsul P. S. Sale, în care accentuează necesitatea revenirii credincioșilor la învățăturile Domnului, urcăm în trăsurile cu 4 cai sprinteni și în sunetele clopotelor și ovațiile credincioșilor, ajungem la sf. biserică, unde preotul locului Filip Popovici și preotul sârbesc din Sarafola îmbrăcați în odăjdii, întâmpină pe P. S. Sa cu sf. evanghelie și sf. cruce.

După cuvintele de bineventare ale preotului din loc, părintele Episcop mulțumește poporului pentru manifestația de dragoste, ce arată bisericii străbune, care și pentru viitor este chează existenței noastre. Împărtășește poporului binecuvântarea arhierescă și în acordurile corului condus de învățătorul Andron, intrăm în sf. biserică, unde P. S. Sa Dl Episcop asistat de: M. Păcățian, Dr. Ștefan Cioroian, S. Stanca, I. Cioară, F. Popovici și S. Sebeșan slujește vecernia.

Apoi părintele Popovici face o temeinică dare de seamă despre starea religioasă-morală a poporului din Sarafola, scoțând în evidență vrednicia antecesurului I. Stana, — azi preot în Comlăuș tractul Șiria — la ridicarea instituțiilor de aici. Ținem să scoatem aici în relief că biserica din Sarafola este una dintre cele mai dragălașe și frumoase biserici din întreaga dieceză. Când intri în acest locaș de închinare, te cuprinde o profundă evlavie. Bate apoi la ochi pomposul edificiu al școalelor confesionale, ridicate și acestea și sf. biserică în vremuri grele, prin jertfa poporului și vrednicia fostului lor preot Ioan Stana, care înainte aproape cu 30 ani când a venit în Sarafola, românii de aici se închinau lui Dumnezeu în biserica sârbească de azi, unde se făceau sfintele slujbe alternativ: românește și sârbește. Prin hărnicia și ostenelele tinărului preot de atunci, procesul de despărțire de sârbi se accelerează, și prin economisiri binechibzuite, drept-credincioșii noștri își zidesc biserica de azi și școalele, cari fac mândrie satului lor.

După raportul părintelui Popovici, P. S. Sa Dl Episcop, rostește din ușa sf. altar o vorbire plină de îndrumări și sfaturi, pe cari ori care credincios trebuie să le ia ca pe un credeu al veștii sale pe pământ. Spune P. S. Sa că datorită tuturor slujitorilor sf. altar este, încreștinarea sufletelor, adevă a picura cu vreme și fără vreme în sufletele lor principiile profesate de cei 12 apostoli, care la intervale bine chibzuite se coborau în mijlocul credincioșilor ca să-i îmbărbăteze în dragostea și alipirea către credința creștină. „*Căutați mai înainte împărăția cerurilor, și toate celelalte vi se va da vouă*” exclamă P. S. Sa, și cu exemple foarte aproape de viața poporului, documentează că fericirea pământească și cea vecinică o poate avea numai acel individ, care trăește în conformitate cu poruncile bisericii noastre ortodoxe.

După o mică gustare în casa părintelui din loc și după-ce vizităm biserica sârbească, călătorim în

doă automobile la B. Comloș, unde sosim la oarele 9^{1/2} și unde Dna protopop Dr. Cioroianu ne așteaptă cu multă afabilitate și cu cină gustoasă.

La Nerău.

Vineri dimineața în 14 Mai, pe o vreme admirabilă de primăvară, 4 trăsurile la cari sunt înhămați câte 4 cai sprinteni și de-o frumusețe rară, sosesc din vestita comună Nerău ca, să ne ducă în frumoasa lor comună. La hotarul acestei comune P. S. Sa este întâmpinat de o mulțime de credincioși cu călăreți voinici îmbrăcați în haine strălucitoare de călușeri. Cuvinte de bineventare rostesc: înflăcăratul primpretor Dr. Gh. Stoian și vrednicul arcuiri triumfale împodobite cu diferite inscripții de bineventare, lucesc în bătaia soarelui. Casele curate și pompoase sunt înșirate în mod simetric una lângă alta ca nește mărgelile frumoase, ulițele sunt curate ca pavajul unui oraș. Și peste tot fâlfae o pădure de draperii. Mândrul nostru treicolor, vestește lumii că în această zi noul Episcop al Aradului, intră în vestitul Nerău ca să cheme sufletele să se închine la picioarele Domnului. Femei și bărbați, tineri, copii, îmbrăcați curat primesc pe Arhipăstorul lor cu capetele descoperite și mâinile ridicate spre semnul sf. cruci. Văzduhul este spintecat de glasurile dulci ale clopotelor dela cele două biserici (românească și nemțească) acordurile corului trece departe peste marea de capete, și P. S. Sa Episcopul Grigorie s'apropie cu pași blânzi spre părintele Silviu Bichiceanu, care îl întâmpină cu crucea și evanghelia. Aci sunt și părinții: Ștefan Oprean din Valcani și Andrei Blaga din Beba îmbrăcați în ornate frumoase. După cuvintele de bineventare ale inteligentului preot S. Bichicean, și după răspunsul P. S. Sale intrăm în biserică, unde se face un serviciu divin special cu rugăciunea de ingenunchiare.

Iar la fine luându-se în considerare mulțimea credincioșilor însetoși după cuvântul sf. scripturi, poporul se postează în fața bisericii. Aici părintele Bichiceanu face despre parohia sa următoarea dare de seamă:

Prea Sfințite Domnule Episcop!

Credincioșii mei cât și eu plini de bucurie, că Prea Sfinția Voastră binevoitl a ne cercetă, am așteptat cu mare bucurie aceasta ziua de adevărată prăznuire. — Din parte-mi aflu de bine, ca asupra comunei, sau mai bine, asupra parohiei de aici să Vă prezentez un raport. O făceam aceasta și mai de vreme, dar numai eri mi s'a comunicat pozitiv ziua, în care vom avea deosebita fericire, dar și mângăerea, de a Vă avea în mijlocul nostru.

În espunere voi fi scurt, dar sincer.

Locuitorii ort. români din comuna Nerău sunt colonizați de lângă Lipova prin anul 1760. În o notiță din cronica parohie romano-catolice de aici se zice: „Primi incollae Dugosellenses Valachi quippe (uti senes referunt) de Plaga ad Lippam (ubi Pagum Neudorf nunc stat) nenientes anno circiter 1760 hic con-sedere”. Faptul este confirmat și de Dr. Samuil Bo-

rowszky în lucrarea lui: „Csanád vármegye története“ vol. II, pag. 246—247. Tradiția ne spune, că vechii coloniști au adus cu ei și modesta lor biserică de lemn. În arhivă păstrez un vechiu antimis dela episcopul Timișorii Moise Putnic din anul 1789. Biserica actuală este edificată la anul 1810. Primul preot, despre carele să știe, a fost Trifon Popoviciu și carele a reposat în 1782 în etate de 76 ani.

Prin diploma împărătească din 8 Iulie 1865 parohia Nerău, curat românească, trece dela dieceza sârbească a Timișorii, la cea ort. română a Aradului, încorporându-se la tractul protopopesc B. Comloș.

Uniații au căutat să intre și în mica parohie a Nerăului în mai multe rânduri. Prin anii 1860 și 1866 s'au făcut propagande, dar fără rezultat. În 1888 și 1889 mișcarea a luat proporții mai serioase, dar s'a potolit cu timpul și azi numărul uniaților este: 7.

Secta Baptistă este o pacoste importată din America și s'a arătat în anul 1920. Trecuți legal însă avem numai unul singur și vre-o 6 cari înclină.

Asupra credincioșilor din parohie pot afirma, că sunt cu frica lui Dumnezeu. Biserica cu întreaga ei podoabă și imobilele sunt numai din dăruirile lor benevole. Cercetează regulat și în număr frumos sfințele servicii, cu care ocaziune sunt evlavioși. Să mărturisesc și cum necă anual în număr destul de frumos. Concubinatele sunt puține, iar căsătorii numai cu contract civil e una. Au jertfit în trecut pentru biserică și școală, — care a rămas fără ajutorul statului ungar, — și jertfesc și azi când este lipsă. Avem 12 fundațiuni și fonduri. Avem casa culturală și 12 jughere pământ. Toată viața parohiei este concentrată pe lângă sfânta biserică.

Sunt însă în parohie și păcate. Războiul a adus cu sine păcătoasa râvnire de înstărire rapidă. O simțim și noi și urmarea acestui păcat este sistemul păcătoș de a avea un singur copil. Ba tot ca o urmare a acestui păcat pot număra și ura și pizna ce să incuibă tot mai mult între parohieni.

Portul strămoșesc este pe deplin pierdut, în schimb însă lăcomia este păcătoș și mai vârtos la femei. Mătașa este prea căutată și nu poate lipsi nici din familia săracului.

Casa culturală ne-a adus binele, că crijele sunt aproape goale.

Poporul e muncitor de așa, că pot afirma că a întrecut pre conlocuitorii Șvabi.

Din parte-mi mi-am făcut și voi să-mi fac și de aici înainte cu sfîntenie datorința. Voi predica ca și până aici învățând, dar cu blândețe voi combate și răul. Voi căuta, ca acum la bătrânețe, să rămân ceea ce am și fost. O promit solemn aceasta.

Intru mulți ani stăpâne.

Apoi Părintele Episcop rostește din ușa principală a bisericii o vorbire de-o profunzime adâncă, care impresionează mult pe ascultători. P. S. Sa combatte cu argumente zdrobitoare, viciile, ce grasează în această comună binecuvântată de Dumnezeu cu bogății mari, dar unde casele sunt goale fără copii. Luxul, lipsa de copii și pisma este obiectul predicii P. S. Sale, prin ce dela multe femei cari ar trebui să fie mame, stoarce bobii de lacrimi.

După serviciul divin urmează un bauchet cu mâncări bune. Apoi trecem să vedem gospodăria unor oameni de frunte. Amintim pe primarul Mezin, care ține 30 de cai și a cărui casă este aranjată la fel cu a unui conte. Are numai două fiice: pe Doamna protopop Dr. Cioroian și Dpa Dr. medic Prișcu din Bra-

șov. Amintim că săraci fără pământ nu sunt aici, căci reforma agrară le-a dat pământ la toți. Și în Nerău P. S. Sa cercetează acasă mai multe familii dintre cei mai înstăriți și cei mai săraci.

Iar la 4 oare după masă Nererenții ne duc iarăși la B. Comloș cu banderiu și în entuziasmul cu care au primit pe tinărul lor Episcop.

La Jimbolea.

Poposim puțin și după masă la oarele 5 plecăm cu două mașini spre frontiera sârbească, la orașelul Jimbolia, unde acum se înfiripează o nouă parohie românească.

De departe lucesc în razele soarelui coșurile fabricelor de hârb și cărămidă. La marginea comunei suntem întâmpinați de primpretorul Vichentie Petru și un grup de intelectuali. Jimbolea este un orașel de frontieră drăguț. Capela noastră de aici este aranjată bine, într'o sală spațioasă din castelul contelui Ceconici; tot acest conte a dăruit din parcul său, ce s'afliă în centrul orașului, un intravilan pentru biserica ortodoxă și casa parohială: Iar primăria orașului, condusă de primarul Carty a dăruit pe acest scop 100.000 lei. La capela P. S. Sa este întâmpinat de președintele comitetului parohial, Dr. Spariosu notar public și de părintele Todan din Ghecea administratorul acestei parohii. Mai relevăm vrednicia dlor ofițeri Major Părvulescu și căpitan Berbescu, cari au ostent mult pentru ca, s'avem aici loc de închinare după legea strămoșească.

La serviciul divin sala se umple de public. Părintele Episcop cuvântează în mod înălțător despre puterea credinței. Laudă zelul și truda românilor noștri de aici, de-a avea parohie română care să fie izvorul de apă vie, unde să-și alimenteze sufletele în învățăturile credinței ortodoxe aici în marea de strălăni. P. S. Sa le face promisiune solemnă că va face intervenție la locurile cu cădere, ca parohia noastră de aici să-și capete toate resursele pentru ca să se îndeplinească postul de preot. Apoi s'a împărțit publicului mai multe broșuri din biblioteca „Creștinului ortodox“.

După ce participăm la cina dată de intelectuali de aici în onoarea P. S. Sale, ne reîntorcem la B. Comloș.

La Sănnicolaul mare și Cenad.

Sâmbătă dimineața în 15 Mai, plecăm în 2 mașini spre Sănniclașul mare. Trecem prin comune maternice nemțești. Când ne apropiem de comuna Sănniclaș suntem așteptați de mulțime multă de popor cu trăsuri, călăreți și o ceată frumoasă de bicicliști. P. S. Sa este bineventat de primpretorele Dr. Stoian și primarul Voichiță. Intrarea în comună care este un fel de orașel drăguț, se face în mod triumfal. Casele sunt pavoazate cu draperii, iar pe marginea drumului pe unde trece înaltul prelat, sunt înșiruiți copii și fete dela școala medie. La sf. biserică P. S. Sa este întâmpinat de vrednicii preoți Ioan Popovici și Petru Fleser, protopopul militar Fișezan și păr Bichicean, mai observ pe păr. Muntean gr. kat. și 3 preoți romano-katolici. După vorbirea frumoasă de bineventare a păr. Popovici, răspunde P. S. Sa arătându-și dragostea cu care a alergat să cerceteze creștinii noștri de pe meleagurile mănoase ale Bănatului, unde un loc de cinste ocupă acest orașel, menit să devin centru puternic de cultură bisericească-națională.

Apoi intrăm în biserica spațioasă și frumoasă care ar putea fi catedrală la ori care Episcopie, unde se face serviciul divin cu îngenunchiare. Răspunsurile le cântă precis corul școalei medii, condus cu multă destoinicie de profesorul L. Rusovan. Ne surprinde mult, precisiunea și frumusețea cu care sunt executate cântările de strană: Este un deliciu să ascuți pe cântăreții: Ioan Funar, Trăian Vințan și Gh. Comloșan. Meritul este al octogenarului învățător Antoniu Minișan, care a instruit cei mai buni cântăreți de strană din Banat și care și la aceasta ocazie cântă dulce și armonios ca un tînăr. La finea serviciu divin P. S. Sa părintele Episcop rostește una dintre cele mai bine reușite vorbiri. Vorbește cu competența cunoștinței de cauză și cu însuflețire mare, încât tot publicul din pompoasa biserică este captivat de puterea de convingere a P. S. Sale. Venirea a doua Mântuitorului o descrie cu o putere zguduitoare care storce siroae de lacrimi din ochii credincioșilor.

Amintește despre unitatea credinței românești care, ne indică în mod imperativ că românii trebuie să aparție numai credinței curate și adevărate ortodoxe. Apoi luăm o gustare în casa părintelui Popovici.

Se fac apoi mai multe vizite. Mai înainte la școala primară, condusă de revizorul Cioban și directorul Sarafolean. Aici admirăm expoziția lucrului de mână, cu diferite unelte ce fac băieți cari le vor folosi în viața economică.

Trecem la școala medie, condusă cu multă iscusință de ajutorul director și publicist T. Bucurescu, care ne surprinde cu articolul frumos scris în „Primăvara” în cinstea sosirei în S.-Nicolau al P. S. Sale. Lângă statua lui Eminescu, în fruntea corpului profesoral și al studenților și studențelor dela această școală, dl Bucurescu urează bun sosit P. S. Sale în institutul acesta de cultură românească.

În sala de gimnastică, studenții ne delectează cu mai multe declamații și cântece reușite.

După ce facem și alte vizite, mergem la banchetul ce Sâmbiclașenii îl aranjează în onoarea părintelui Episcop.

Iar la oarele 3 d. m. călătorim la Cenad. Și aici primire grandioasă cu călăreți și trăsuri multe încărcate cu flori și verdeată. La hotar vorbește primarul Giurgiu, iar în ușa bisericii rostește cuvinte înțelepte de întimpinare preotul Gh. Ionescu. După răspunsul P. S. Sale se face serviciul divin cu rugăciunea de îngenunchiare, după care iarăși rostește P. S. Sa o cuvântare cu conținut bogat în povești creștinești. Și aici bate la ochi curățenia bisericii și obiectelor sfinte, cece înalță prestigiul harnicului preot Gheorghe Ionescu.

Piața din înaintea bisericii e ticsită de public, toți doresc să vadă pe „Vlădica cel frumos”. Aici sunt și frații noștri sârbi, pe cari P. S. Sa îi onorează cercetându-le biserica, unde este întimpinat cu cuvinte înțelepte de preotul lor Iovan Dragorevici. — La școala noastră învățătorul Bozian ne procură clipe de adevărată placere, prin prestațiunile micilor copii, cari toți: copiii și fetițele sunt îmbrăcați în într-un port național foarte drăguț. P. S. Sa mulțumește învățătorului Bozian, spunând că apreciază mult, munca învățătorilor, și spune cu multă duioșie că și tatăl său a fost dascăl confesional.

După o gustare luată la părintele Ionescu P. S. Sa Dl Episcop împărtășește binecuvântare publicului numeros ce ovaționează îndelung, și ne reîntorcem la

B.-Comloș, unde la oarele 6 $\frac{1}{2}$ după masă P. S. Sa părintele Episcop face vizita la preoții locului și la 14 familii de țărani, fără deosebire de stare materială. Ne cuprind și aici mirarea de confortul țaranilor, al căror aranjament din case ar prinde bine în ori care case locuiește de intelectuali. Banat-comloșenii sunt oameni chipeși și de talie înaltă, svelți, binebruneți și vorbesc o limbă frumoasă, aparte de ceilalți bănățeni din jur.

Au pământ fertil, bogății mari, însă n'au copii și nu sunt destul de darnici pentru cele sfinte.

Seara la cină P. Sale i-se procură de corul din B.-Comloș clipe senine, după ostenele zilei. Se cântă cu o maestrie preciză mai multe bucați de cântări frumoase.

P. S. Sa mulțumește coriștilor pentru dragostea lor față de cântările bisericești și-i îndeamnă ca și mai de parte să-și găsească plăcerile sufletești în împlinirea datorințelor față de biserică și neam.

La Pesac. Duminecă în 15 Mai cercetăm ultima comună fixată în programul actualei vizitații canonice, fruntașa comună Pesac, unde putem sosi la vreme numai mulțumită Doamnei Cioroianu, care prin vigilența sa prevedere, ajută mult soțului, său ca să poată fi executat programul vizitațiilor în mod punctual și exact.

La marginea comunei P. S. Sa este întimpinat de administrația politică, iar la biserică de vrednicii preoți din Pesac: Victor Fizeșan și Grigorie Vermeșan. La oare 9 se începe sf. liturgie pontificată de P. S. Sa părintele Episcop Grigorie, secundat de suita sa, preoții locului și părinții: Șora din Timișoara, Sebeșan din Feulac, și Sebeșan din B.-Comloș. Răspunsurile liturgice le dă cu o curățenie artistică corul din Pesac instruit cu multă dibăcie de părintele Victor Fizeșan.

La priceasnă P. S. Sa apare înconjurat de preoți în ușile împărătești și rostește o predică însuflețită, în care biciuește rând pe rând păcatele ce bântue și aici în comuna aceasta plină de bunătați pământești. Pesacul sat frumos cu oameni foarte bogăți; casele lor sunt ca la domniile de pământuri, însă străzile sunt goale, satul pare-că doarme, căci lipsesc copiii zglobli cari, să-i dea viață.

După serviciul divin se fac recepțiile în casa părintelui Fizeșan, iar după masă la care 4 și jum. se ține sub prezidiul părintelui Episcop o conferință mixtă cu preoți și învățători. P. S. Sa vorbește cu multă competență de cauză despre rolul preotului în viața socială, arată momentele psihologice prin cari preotul trebuie să fie cu vreme și fără de vreme în contact cu enoriașii săi.

Părintele Vermeșan își citește lucrarea bine studiată despre combaterea sectelor religioase. Dl revizor Ludovic Ciobanu, vorbește frumos și cu mult elan despre legătura școalei cu biserică și despre râvna ce trebuie să-și dea fiecare învățător ca, prin metodelor său de propunere să treacă ideea religioasă ca un fir roșu. Trage concluzia că învățătorii sunt cel mai chemat factor care să ajute preotului și bisericii să răspândească lumina evangheliei. Iar părintele arhimandrit P. Morușca, arată că femeia creștină, prin fondul ei sufletească mai profund religios și firea ei delicată, poate să-ajute mult ca biserică să-și răspândească razele învățăturilor sale subilme. P. S. Sa închide conferința în buna speranță că, sămânța aruncată aici în pământ fertil va aduce roade sănătoase și raporturile

de armonie între cei doi factori de cultură ai satelor: preoții și învățătorii, se vor cimentă tot mai mult.

Seara luăm cina la părintele Vermeșan, iar mâine zi în 17 Mai la 9 oare părintele Episcop vizitează școalele și mai multe familii de țărani, apoi împreună cu suita Sa, se reîntoarce la Arad, cu mulțumirea sufletească că, învățăturile Domnului Hristos semănate în aceste părți ale bănatului, ne vor da creștini buni și Români onești și harnici.

Sfințirea capelei dela internatul de fete eparhial din Arad.

Capela internatului de fete eparhial a fost clădită odată cu internatul din donațiunea răposatului mare mecenat al neamului *Vasile Stroescu* și din mijloacele „Reuniunii femeilor române din Arad” și din resursele eparhiei. Acum, după ce a fost pictat și iconostasul de către dl *Cabadaief*, apreciatul pictor bisericesc și după ce capela a fost înzestrată cu toate cele necesare P. S. Sa Episcopul *Grigorie* a predat-o menirii sale.

Sfințirea a avut loc cu deosebită solemnitate în ziua de 21 Mai a. c. sărbătoarea sfinților Constantin și Elena. Serviciul religios a fost pontificat de P. S. Sa Episcopul *Grigorie*, asistându-l I. P. Cuv. Arhimandritul Policarp Morușca, asesorii consistoriali, părinții M. Păcățianu și Dr. G. Ciuhndu, părintele protopop Tr. Văjlanu, directorul liceului de fete „Elena Ghiba Birta”, părintele N. Mihulîn, profesorii de teologie, Dr. N. Popovici, C. Turic și diaconii I. Cioară și V. Guleș. Răspunsurile liturgice au fost date, în modul artistic cunoscut, de către corul „Armonia” sub conducerea maestrului A. Lipovan.

Publicul asistent a fost compus din pătura intelectualilor din Arad, care este susținătoare tuturor acțiunilor nobile din acest oraș. Am remarcat între cei prezenți pe dl Dr. Moise Iencu, inspector general în Ministerul cultelor, dl primar Dr. I. Robu cu dna reprezentanții Consistorului eparhial dl A. Călniceanu și părințele V. Olariu, dnele Dr. Șt. Pop, prezidenta Reuniunii femeilor române, dna baron Pop, dna Adam, dna Dr. Stoinescu, etc., directorul seminarial dl Dr. T. Botiș cu profesorii dela școala normală, directorul liceului de băieți, dl A. Crișan, profesoarele liceului de fete precum și alți numeroși domni și doamne.

La priceasnă P. S. Sa Episcopul *Grigorie* a rostit una dintre cele mai emoționante cuvântări. A vorbit despre rolul însemnat, pe care-l au părinții pentru îndrumarea fetelor pe altă cale, decât pe care merge astăzi o bună parte din pătura cultă a neamului nostru. Impresiunea adâncă, pe care a făcut-o predică asupra publicului, s'a văzut din lacrimile izvorite din ochii multora dintre prezenți.

După terminarea serviciului divin dșoara directoară a internatului, *Tulia Bogdan*, a oferit o gustare servită de eleve.

Nu putem să nu relevăm și acum impresia admirabilă, ce face internatul nostru de fete. În toate părțile curățenie lucitoare, ordine exemplară, iar fețele voioase și sănătoase ale elevelor dau dovadă că internatul nostru este pentru dânsese ca cea mai bună casă părintească. Fără îndoială că, pe lângă ocrotirea P. S. Sale Episcopului nostru *Grigorie* și a Veneratului Consistoriu eparhial, dșoara *Bogdan* are meritul de a fi ridicat internatul nostru de fete între cele dintâi instituții similare din țară.

P. S. Sa Păr. Episcop în mijlocul credincioșilor.

Cercul religios Arad a ținut la sărbătorile Rusalțiilor două întruniri (a șasea și a șaptea din acest an):

I. În ziua de 23 Mai întrunirea a fost la casa culturală din *Arad-Pârneava* cu peste 500 ascultători. Această întrunire a fost onorată cu prezența P. S. Sale Păr. Episcop *Grigorie*. Preotul A. Popoviciu a binevențat pe P. S. Sa, care a venit să-și cerceteze păstoriții mânat de dragoste nefățărîtă și de dorul de a răspândi lumină în popor. Preotul F. Codreanu a citit dizertația sa „Despre căsătorie”. La întrunirea aceasta a dat un prețios concurs vrednicul învățător-director *Ioan Cădăriu*, cu cântări și recitări de poezii date, de elevii și elevele între cari amintim pe M. Nemet, E. Trăilă, I. Liptac, A. Maier, apoi elevele de liceu Smaranda Cădăriu și Aurelia Ungurean. La sfârșitul programului P. S. Sa Părintele Episcop *Grigorie* a adresat credincioșilor o cuvântare plină de învățătură, cari — însoțite de preafrumoase exemple și pline de dragostea și însuflețirea adevăratei apostolii — au pătruns adânc în mintea și inima ascultătorilor. P. S. Sa a dăruit cu acest prilej casel culturale din A. Pârneava aproape 200 cărți. Au mai vorbit preotul profesor C. Turicu și inspectorul școlar *Iosif Moldovan*, mulțămind amândoi P. S. Sale Părintelui Episcop pentru dragostea ce o poartă păstoriților săi de pretutindenea. E bine să se amintească aici marea lipsă de disciplină dovedită de o parte a ascultătorilor. Nădăjduim însă că lipsa aceasta va trece și vom avea buni și disciplinați ascultători, dacă munca preoților și a învățătorilor nu va slăbi, ci va fi tot mai stăruitoare.

II. În ziua de 24 Mai s'a ținut întrunirea cercului la *Arad-Șega* cu peste 250 ascultători. Cuvântul de deschidere l-a rostit preotul C. Turicu, iar preotul F. Codreanu a citit și aici dizertația „Despre căsătorie”. Învățătorii *Traian Pigli* și *Savu Serdinașiu* au dat prețios concurs prin cântări, dansuri naționale și poezii religioase și patriotice recitate de F. Ardelean, F. Dreclin, C. Viaicu, D. Lingurar, P. Breban, I. Moț, E. Dreclin, I. Barna, C. Dumbra, C. Ardelean și T. Duma. Două copilași dela grădina de copii au înviorat pe toți ascultătorii cu poeziile recitate de ei.

Cuvântul lui Dumnezeu și sufletul oamenilor

de Arhiepiscopul POLICARP P. MORUȘCA.
(Continuare.)

Și este de lipsă această călăuzire a Bisericii pe câmpul întins al sfințelor Scripturi, prin luminile răs-pândite de sfinții Părinți, ca nimenea să nu dea greș și să nu rătăcească, cum, durere, s'a întâmplat și la oarecari frați de un sânge cu noi, cari au urmat unor indemnuri înșelătoare. Ascultând ei de momeli streine și de glasul unor proroci mincinoși — cu adevărat lupi îmbrăcați în piele de oaie, — și-au plecat urechea și sufletele lor nepricepute la ispitele, sprijinite din greu și de banul lui Iuda. S'au prins în mreji, din cari acum nu se mai pot desface ușor, prăvălindu-se tot mai adânc în prăpastă pierzării.

În Biserică „ca într'o comoară bogată Apostolii au depus cu deplinătate tot ce este al adevărului, așa că fiecare doritor poate primi dela ea apa vieții“. (Irineu) Iar că această apă a vieții, care este cuvântul lui Dumnezeu, singur reprezentanții Bisericii au dreptul a-l tălcul, ne-o spune respicat și sf. Apostol Pavel: „Dreptaceea luați aminte de voi și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v'a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, care a câștigat-o cu sângele său, că eu știu aceasta, că vor intra lupi răpitori între voi, cari nu vor cruța turma“. (Fapte C. 20 v. 28). Așa grăia Apostolul către presbiterii sau preoții din Efes, când i-a chemat la sine în Milet. Iară în alt loc scrie: Dumnezeu a pus în Biserică întâi pe Apostoli, apoi Proroci, pe alții Evangheliști, iară pe alții păstori și dascăli, spre desăvârșirea sfinților, spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Hristos (Efes. C. 4. v. 11—12 și I Cor. C. 12. v. 28—30). Și se întreabă apoi, ca un fel de opreliște: au doară toți sunt apostoli, au proroci, au dascăli, au doară toți au dreptul tălmăcirilor? — Ca nu ori cine să îndrăznească a întreprinde ceace nu i-s'a dat, ci fiecare să rămână la măestria sa; cel ce a primit har să propovăduiască, după măsura puterii sale să o facă, iar cel ce are altă slujbă să rămână la ocupația sa (Rom. C. 12 v. 6—7).

În loc să țină seamă de această povăță apostolească, în loc să ia aminte, că nimenea nu poate propovădui și tălcul fără să fie trimis (Rom. C. 10 v. 15), adică fără să aibă trimitere scoborătoare dela Hristos și dela Apostoli, prin punerea mâinilor episcopilor, cum orându-se sf. Pavel lui Tit, ca cele ce lipsesc să le îndrepteze și să așeze preoții prin cetăți, dupăcum i-a poruncit (Tit. C. 1 v. 5), — la sectarii, cizmarul deodată se trezește dimineața spunând, că în vis l'a luminat Dumnezeu să propovăduiască și el. Fără să aminte că „de i-se pare cuiva că știe ceva, încă nimic n'a cunoscut precum se cade a cunoaște“ (I Cor. C. 8, v. 2) — pune mâna pe

Biblie, cum a văzut și el pe alții, o deschide undel place și începe să bâlguiască. Nu pricepe el, dar tocmai prin aceasta vrea să uimească pe cei dimprejur. Și se găesc nepricepuți cari să asculte pe un cizmar, pe un rotar, pe un fost lucrător de fabrică, ori pe un gospodar, care prăpădindu-și brumă de moșioară, găsește că se trăiește mai ușor lepădându-se de ai săi și alipindu-se de străinii, cari momesc cu bani și cu șoapte viclene. „*Pentru dobândă cea urâtă mulți se fac grăitori în deșert și amăgitori, cărara trebuie a le astupa gura, că răsvrătesc toate casele, învâfând cele ce nu se cade*“. (Tit C. 1 v. 10—11).

Sectarii se amăgesc cu vorba că Duhul sfânt îi luminează să înțeleagă. Dar se poate oare ca acelaș Duh sfânt să-l lumineze în atâtea feluri câte secte felurite sunt?

Zădarnic le strigă sf. Apostol Iacob (C. 3 v. 1): „Fraților nu fiți mulți învățatori, știind că mai mare judecată vom să luăm“. Sectarii, fiecare se încearcă să învețe pe altul și să-l câștige pentru rătăcirile la care el ține, pentrucă, pe măsură ce va câștiga și pe alții, va fi răsplătit, — nu de Hristos, Păstorul cel Mare, ci de streinul ademenitor, care poartă traista cu grăunțele. Zădarnic le spune sf. Pavel: „*Iar de învață cineva într'altchip și nu se apropie de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Isus Hristos și de învățătura cea după bunacredință, acela s'a trufit neștiind nimic, ci bolnăvindu-se întru întrebări și în cuvinte fără rost, din cari se face pizmă, pricirea și hulele, bănușelele cele viclene, cuvintele cele deșarte ale oamenilor celor stricați de minte și lipsiți de adevăr, cari socotesc a fi izvor de câștig creștinetea lor*... Și închie Apostolul cu acest sfat... depărtează-te de unii ca aceia;... de întrebările nebune și de sferile cele pentru lege te ferește, că sunt nefolositoare și deșarte (Tit. C. 3 v. 9 u.)

(Va urma.)

Biserica Activă II: Filosofia

de Prof. Caius Turicu.

(Continuare.)

Psihologia experimentală ne arată tot mai evidențiat, că în formarea reprezentărilor și judecăților la parte atât natura noastră fizică cât și cea psihică. Așa se explică că în febră vedem flințe cărora în realitate nu le corespunde nici un obiect real, ori fantazia care crează astfel de icoane cărora nu le găsim identitate în lumea reală. Cum putem așa dar și în fiecare caz că observările noastre nu sunt oare numai viziuni ori halucinațiuni? Aceasta este o întrebare privitoare la *posibilitatea și marginile cunoașterii*. Această întrebare se cuprinde în partea cea dintâiu a noștii, care prin faptul că cercetează în mod critic, analizând cunoașterea, poartă numirea de *critica cunoașterii*.

Această ramură din disciplinele filozofice este azi cea mai cercetată și în același timp și cea mai dificilă.

Nu mai puțin însemnată este și întrebarea că oare exclusiv simțurile ori mintea cugetătoare dau naștere cunoașterii prin aceea că pot prinde esența reală a lucrurilor. Această cercetare ne duce la originile cunoașterii, care ca parte a noeticii poartă numirea de *teoria cunoașterii*.

a) Critica cunoașterii.

Numirea și-a primit-o dela Kant (Critica rațiunii pure, Critica rațiunii practice, Critica puterii de judecată). Cercetând istoria filozofiei sub raportul încrederii omului în capacitatea sa de cunoaștere, găsim trei faze: *dogmatismul*, *scepticismul* și *criticismul*.

Dogmatic a fost omul nefilozofător, care încrezut în capacitatea cunoașterii proprii, era convins că lumea este întocmai așa precum o vede și și-o construiește prin mintea lui. Dogmatică este religia și așa a fost și filozofia într'un timp al evoluției ei. Dogmatic a fost Platon, care vede esența lucrurilor din lume în acele *idee* imateriale, existente afară de lume. Tot dogmatic a fost părintele materializmului: Democrit, crezând cu cea mai deplină firmitate că existența lumii o dau numai *atomii* materiali.

Omul amăgit mai de multe-ori în așteptările sale a devenit *sceptic*. Pe lângă dogmaticii în toate timpurile au existat și scepticii. Ca o direcție independentă de cugetare, scepticismul s'a ivit prin sec. III. n. Chr. din păreriile contradictorii a diferitelor școli filozofice. La sistemizat filozoful din *Pyrchon* având aderenți până târziu în epoca elino-romană, ca să reînvie prin sec. XVI în *Montaigne* și *Charron* și să fie continuat de *Pierre Bayle* și *David Hume*.

Unilateralitatea exclusivistă acestor direcții în decursul timpurilor s'a pus totdeauna în cumpăna cercetării unei direcții moderate, calme, care sublinind adevărul și eliminând falzitatea, a luat sub recenzământ riguros starea faptică. Această direcție poartă numirea de *criticism*. Ca doctrină filozofică independentă o avem numai după prodigioasa activitate a filozofului de Königsberg *Immanuel Kant* (născ. 22 Aprilie 1724 + 1804).

Spirit critic denotă pentru întâia dată doctrina școlii *eleaice* eline, care negă simțurilor capacitatea de cunoaștere. Simțul critic îl întâlnim la mulți gânditori. Ca doctrină însă se confundă așa zicând cu numele lui Kant, dela care încoace filozofia nici nu mai e voie să se cultive în alt spirit de cât în cel critic.

Critica cunoașterii ca disciplină filozofică analizează ființa cunoașterii, arătând ce este aceasta și în ce constă. E consult să facem o privire evolutivă.

Omul nefilozofător, naiv, a crezut dela început — precum și alți mulți cred, — că obiectele cari îl încunjoară *există* independent de el, întocmai sub acea formă și între acele condiții cum i-se reprezintă prin simțuri. Pentru el aceste *există* ca realități netăgăduite. Această concepție — cea mai veche — ce

domnește în pătri largi o numim în filozofie *realism naiv*.

Bățul cufundat în apă și văzut ca și cum ar fi frânt, apoi mărima obiectelor dela distanță și diferite alte observații iuste clintiră cu încetul încrederea oarbă în perfecția simțurilor și în același timp și în realitatea obiectelor produse de aceste simțuri imperfecte, prinzând o încredere tot mai mare în *rațiunea neînșelătoare*. Se evidențiază așa dar tot mai mult adevărul că la formarea unei icoane despre lumea reală contribuie doi factori: obiectiv și subiectiv.

Odată cu ivirea factorului subiectiv se începe și disciplina criticii cunoașterii. Descoperitorul factorului subiectiv și întemeietorul disciplinei criticii cunoașterii a fost, după cum am mai amintit, *Em. Kant*. El caută în subiectul cugetător aceeași capacitate internă prin care este posibilă observarea și experimentarea externă. În noi — zice el — este o proprietate înnăscută, care toate impresiile din afară le suscepe independent una de alta, dar care pe toate le leagă cauzal una de alta. Fiecare cu cugetător are în sine anumite forme fundamentale — *categorii* — cu ajutorul cărora impresiilor externe, cari de altcum sunt haotice, le dă un conținut. Această contribuție subiectivă face accesibilă existența impresiilor spălăcite și nedefinite obiective, primite din lumea externă. Categoriile înăscute subiective numai în chipul acesta dau posibilitate formării de icoane din lumea externă. Părțile cunoscute și experiabile din aceste icoane le dă factorul subiectiv, iar restul ce ar mai rămâne după substragerea acestor părți, — este după termenul lui Kant „*Ding an sich*“ — obiectul în sine, afară de noi, și care ne rămâne vecinic necunoscut, inexperimentabil.

(Va urma.)

Licitație minuendă.

Comuna bisericască Brad, protopresbiteratul Zărand, județul Hunedoara, dă pe calea licitațiunii publice minuendul renovarea din fundul bisericii, afară de turn, pe ziua de Duminică în 6 Iunie 1926 ora 11 în localul Internatului de băieți din Brad, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Prețul exclamării 800.000 lei.
2. Din prețul exclamării se va deconta prețul materialului scos și folosibil din vechiul edificiu.
3. Doritorii de întreprindere vor depune înainte de începerea licitației un vadiu de 10 % din prețul strigării în bani gata, sau în alte hârtii de valoare acceptabile. Vadiul aceluia, căruia i-se va încredința întreprinderea, i-se va extrada numai după colandare, iar celorlalți licitanți îndată după terminarea licitației.
4. Comitetul parohial își rezervă dreptul de-a încredința cu executarea lucrării pe acela dintre minus oferenți, care va prezenta mai multă garanță de soliditate.
5. Planul aprobat de P. V. Consistor sub Nr. 3818 din 29 Aprilie a. c. se poate vedea la oficiul parohial din Brad.
6. Participanților la licitație spese nu se lichidează. Brad, la 24 Mai 1926.

Preș. comitetului par. Secretar:
Preot, *Androu Bogdanu*. Preot, *Virgil Perlan*,

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.